

INFANTS VS ADULTS : FOCALITZACIÓ I LLENGUATGE EN ALGUNS CONTES DE PERE CALDERS

Salvador Comelles (UAB)

Ponència presentada en el marc del Simposi Internacional Pere Calders, celebrat a la UAB el novembre del 2000

Objectiu

L'objectiu d'aquest treball és estudiar diferents contes de Pere Calders¹ que tenen un infant com a protagonista i que mostren els contrastos entre el món dels infants i el món dels adults. Volem analitzar com l'oposició infant-adult es reflecteix també en la manera amb què el narrador ens presenta la història. És a dir, quin grau de proximitat hi ha entre narrador i protagonista; com aquesta relació es vehicula a través d'una determinada focalització; i en quina mesura aquesta focalització es desprèn dels mateixos enunciats del discurs del narrador i, per tant, s'expressa a través d'una determinada selecció de llenguatge. Finalment, volem treure conclusions sobre el tipus de lector implícit que es pot deduir a partir d'aquesta anàlisi².

1. UN DESTINATARI APARENT

Els contes de Calders amb un protagonista infant són majoritàriament contes fantàstics. Hi apareixen gossos que parlen, fades i cartes que prenen vida : un tipus d'elements que sembla que ens condueixi necessàriament a un destinatari infantil.

Quin lector tenia 'in mente' Calders a l'hora d'escriure'ls ? En algun cas, la informació que tenim sobre la gènesi del conte ens permet de tenir constància de la voluntat de l'autor d'adequar-se a un destinatari molt concret. Per exemple, sabem que *El núvol guilla* és escrit per a nens de vuit a deu anys d'una escola que han suggerit aquest títol a Calders com a punt de partida perquè en faci una història. Coneixem també que el conte *Raspall* es publica per primer cop al "Full Català" de Mèxic en una secció que té com a títol "Perquè els vostres infants llegeixin en català". Hi ha, doncs, alguns casos en què podem confirmar que Calders escriu els contes pensant en un destinatari infantil.

---

¹Els contes presos en consideració per a aquesta anàlisi són els següents : *El barret prodigiós i la barraca de monstres (conte infantil)*, dins *El primer arlequí*; apareguts a *Tots els contes : La finestra; Raspall (conte infantil); Un gos és com un rei; Els nens voladors; En començar el dia; Explorador celeste a la deriva*; dins *d'Invasió subtil : L'arca de Noè (conte infantil); La lluna a casa (conte infantil)*; dins *Tot s'aprofita : Un pròleg per a la Diana*; dins *De teves a meves : Vorejant la riera; El núvol guilla*; Dins de *L'honor a la deriva : Vides exemplars (conte infantil); Des del cel cap avall (conte infantil)*.

² Agraeixo a Teresa Colomer, Anna Cros, Pep Molist i Lluís Quintana el seu ajut i les seves observacions.

Encara que no tinguem dades tan concretes sobre les circumstàncies en què han estat escrits altres textos, hi ha un altre element que ens pot mostrar la consideració que en fa el propi autor : és l'afegitó "Conte infantil" que trobem en alguns dels contes seleccionats per a aquest treball. El que no coneixem són els criteris que van fer decidir l'autor a posar o no aquesta etiqueta. Ens podem preguntar per què té aquesta qualificació, per exemple, un conte com *Raspall* i en canvi no la té la història del nen que s'inventa la paraula "Antaviana", és a dir, el conte *En començar el dia*.

D'altra banda, la intenció explícita de l'autor pot ser contrastada amb el destinatari real que hangin tingut finalment els seus contes. Parlar d'això, i, més àmpliament, de la recepció dels textos, podria dur-nos a considerar un gran nombre de variables : què n'han dit els crítics, els literaris en general i els de la literatura infantil i juvenil en particular; quins contes o fragments han estat recollits en llibres de lectura i en llibres de text per a l'escola; i un llarg etcètera. Per les dimensions que ha de tenir aquest treball, ens limitarem a apuntar un parell de dades.

En primer lloc, els contes de Calders publicats solts en col·leccions infantils es redueixen a tres : *Raspall (conte infantil)*, *Els nens voladors* i *En començar el dia*. Els dos primers estan classificats a la biblioteca de la UAB en la categoria de llibres per a lectors fins a 7 anys. En quedarien, doncs, cinc més que duen el títol "Conte infantil" i que en canvi no s'han editat en col·leccions de literatura per a infants.

La segona dada : la revista "Cavall Fort", a la qual podríem atribuir un públic lector entre 7 i 12 anys, va publicar, entre el 1961 i el 1980, deu contes de Pere Calders. D'aquests, només un era "Conte infantil" mentre que n'hi ha quatre que ni tan sols tenen un protagonista infant.

Aquestes dades soltes són, però, suficients per mostrar-nos que no hi ha hagut una relació clara i unívoca entre aquests contes i un tipus determinat de destinatari, aquell que a primera volta ens podia semblar més aparent.

D'altra banda, en les diferents edicions dels reculls de contes de Calders al llarg dels anys, els contes que ara considerem apareixen al costat dels altres (dels que suposem adreçats a un públic adult); l'únic senyal de possible diferenciació és que en alguns casos hi són disposats consecutivament, però mai en un apartat propi.

Parlar a fons de la recepció, com ja hem assenyalat, voldria dir explorar moltes més vies. El que farem en aquest treball és acostar-nos als textos, analitzar alguns dels aspectes que tenen en comú -especialment la focalització i el llenguatge- i al capdavall de l'anàlisi tornar a plantejar-nos el tema del seu destinatari.

2. ELS CONTES SELECCIONATS : ASPECTES COMUNS

Destacarem quatre aspectes que homogeneïtzen el grup de contes que hem seleccionat.

En primer lloc, com hem dit d'entrada, el seu protagonista és un infant. Gairebé en tots els contes és un infant sol. Només s'aparten d'aquest cas *L'arca de Noè* (que podríem considerar un exemple prototípic de narració protagonitzada per una colla de nens, que

creen el seu club amb les seves pròpies regles, admissions i exclusions...) i *La lluna a casa*, que narra els intents de dos nens per portar la lluna al seu dormitori.

En segon lloc, la majoria de les narracions són contes fantàstics (onze dels catorze contes). No és l'objectiu d'aquest treball analitzar-ne el tipus de fantàstic, però seria interessant de veure quin grau hi ha d'allò que Martí Olivella³ en diu "intertextualitat distorsionadora", una intertextualitat que aplicada als contes seleccionats voldria dir, sobretot, analitzar l'ús d'elements habituals en la literatura infantil (i més enllà : com esmenta Carme Gregori en la seva ponència d'aquest mateix Simposi, estudiar el reciclatge que fa Calders d'una sèrie de tòpics propis del meravellós tradicional). En tot cas, en deu dels onze contes l'element fantàstic és a l'origen mateix de la narració, n'és el desencadenant ja des de l'inici; mentre que al conte *La finestra* esdevé el clímax final d'una ascensió a la qual ens ha anat conduint el fil narratiu de la història.

Un tercer aspecte que tenen en comú els contes seleccionats és l'oposició que hi apareix entre el món dels infants i el món dels adults. Aquesta oposició es concreta en diferents temes : un té relació amb la mateixa essència del conte, perquè és la relació diversa de l'infant i de l'adult amb el fantàstic. Un altre seria el diferent accés i l'ús que es fa del llenguatge en cadascun d'aquests móns.

Al darrera d'aquests temes i d'altres que podríem citar, el que hi ha és la perspectiva moral que es pot desprendre del fet de posar en evidència aquests contrastos. Per exemple, la idea que els adults han perdut la capacitat de meravellar-se davant de la realitat i de veure-hi més enllà. O pel que fa al llenguatge, la reflexió sobre els diferents usos i valors simbòlics que té en cada àmbit.

I finalment, el quart aspecte en comú, i el que volem ara estudiar més a fons, és el tipus de focalització i la selecció del llenguatge que se'n desprèn.

3. LA FOCALITZACIÓ

En tots els contes seleccionats hi ha un narrador extern a la història. Es tracta d'una narració en 3a persona, amb un narrador intrusiu, avaluador, dotat d'omnisciència narrativa.

Ara bé, quina és la seva focalització -utilitzant aquest terme en el sentit de la perspectiva des de la qual assistim al desplegament de la història-? Essencialment, és la perspectiva de l'infant protagonista. Però contrastada amb la dels adults en general i amb la d'un adult en particular que és el narrador. Entre narrador i protagonista, doncs, hi ha una distància d'adult a infant (per tant, d'experiència vital, intel·lectual i emocional), però es tracta d'una distància variable, que pot disminuir-se ara i adés a través de la comprensió o de la complicitat - per exemple, amb l'alineació del narrador adult amb l'infant protagonista enfront de la resta dels adults...

Hi ha un fragment del conte *En començar el dia* que em sembla que il·lustra molt bé aquesta focalització, aquesta posició narrativa bàsica, i l'existència del narrador-adult.

³ Jaume Martí Olivella, *Trabal i Calders, o la incorporació distorsionada del fantàstic*. Dins *Actes del IV Col·loqui NACS*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1985, p.277-293

El reproduïm a continuació després d'haver separat el text seguit de l'original en quatre fragments (a-d) per a facilitar-ne el comentari i assenyalant amb negreta els enunciats que ens interessa més de subratllar.

a	Era una mentida, és clar, i la consciència va començar a fer-li retrets.
b	Però no perjudicava ningú i, de fet, la seva paraula tenia realment una dignitat geogràfica : Antaviana hauria pogut ésser el nom d'un continent llunyà, una mica perdut i mal explorat, amb indis i plantes carnívores.
c	Si ell en descobrís un de semblant, enfocant-lo amb els binocles des del pont d'una nau, el batejaria sense pensar-s'hi.
d	Ja es veia dibuixant el mapa -per enviar-lo de seguida a una societat científica de Londres- humitejant el llapis amb la punta de la llengua i fent el contorn amb tots els accidents de la costa. El pintaria de color de taronja i després, mirant-s'hi molt , traçaria les lletres en forma d'arc, espaiant-les perquè no tapessin cap riu : An-ta-vi-a-na.

Just abans de l'inici d'aquest fragment, el protagonista, l'Abel, acaba de dir a la seva mare que està repassant la lliçó de geografia, quan en realitat està donant voltes a la paraula que se li acaba d'ocórrer : "Antaviana".

A continuació, i entrem en el fragment (a), intervé el narrador. Llegint l'enunciat podem veure que som a l'interior del protagonista i que el que fa el narrador és sintetitzar-nos, conceptualitzar-nos, com se sent el nen, però sense recórrer als enunciats concrets del pensament de l'infant.

Quan comencem el fragment (b) se'ns obren dues opcions d'anàlisi : aquests enunciats podrien ser o bé les reflexions del narrador o bé els pensaments de l'infant. En el context en què es trobem, però, entre (a) i (c), tot ens porta a entendre que reproduïxen allò que pensa l'infant, a part de les diferents possibilitats d'anàlisi que podríem tenir en compte pel que fa al tipus de discurs.

En el fragment (c) tornem a l'evidència inicial : entenem que aquesta imatge passa per la ment de l'infant.

El fragment (d) comença amb una fórmula ("Ja es veia") que ens serveix de marcador i que aparentment ens indica que els enunciats següents reproduïran allò que el nen s'imagina. Però a mida que anem llegint sorgeix la paradoxa i ens adonem que, pel tipus de descripció que es porta a terme, més aviat és el narrador -o un "nosaltres" que inclouria narrador i lectors- els que ho veiem des de fora. És a dir, el narrador ens explica no tant el que el nen s'imagina sinó com nosaltres el veuríem fent això que ell s'imagina; dit d'altra manera, la presència d'un adult que mira el nen assegut mentre dibuixa el mapa i que potser s'embadaleix amb la seva meticulositat.

Resumint, creiem que aquest fragment de *En començar el dia* expressa molt gràficament aquesta posició del narrador adult i la perspectiva que podem considerar característica dels contes seleccionats.

Tanmateix, hi ha diferències a considerar entre unes narracions i altres. Per exemple, les diferents maneres amb què ens poden arribar les impressions i els pensaments del seu protagonista, dels altres personatges i del mateix narrador. Mirarem de fer ara una panoràmica global dels diferents àmbits d'experiència que conflueixen en aquests contes i la seva traducció narrativa.

Com hem comentat, al rerafons d'aquestes històries hi ha l'oposició entre el món dels infants i el món dels adults. Però aquesta oposició genèrica es concreta, un cop prenem en consideració qualsevol d'aquests textos, en un espai narratiu comú on interactuen aquests dos àmbits.

A partir d'aquí al lector li poden arribar, d'una banda, les perspectives generals dels adults i dels infants (és a dir, les reflexions més enllà de la narració, les generalitzacions, les al·lusions al coneixement compartit que narrador i narratari tenen sobre l'experiència del món dels adults i del món dels infants); i d'altra banda, li poden arribar les perspectives d'uns i altres sobre els fets que estan passant en aquest espai compartit que és la narració.

Però evidentment tot això arriba al lector mediatitzat pel narrador, el qual pot "deixar passar" els enunciats "originals" -i les cometes indiquen la fal·làcia narrativa que hi ha al darrera d'aquesta consideració-, expressats en la seva pretesa autenticitat, o bé filtrar-los, manipular-los a través del discurs indirecte o del discurs indirecte lliure.

I a més a més, el narrador pot intervenir directament, des de la seva condició de narrador comentarista, intrusiu, com dèiem més amunt.

Hi ha, doncs, tot un seguit de vies possibles que poden aparèixer i alternar en cadascuna d'aquestes narracions. Segons els contes, podem trobar-hi una major o menor presència explícita del rerafons infants vs adults; també una major o menor presència de la focalització de l'adult o de l'infant sobre els esdeveniments que succeeixen. Per altre cantó, hi ha, segons els casos, una major o menor filtració per part del narrador d'aquestes veus; i una major o menor presència del mateix narrador.

Aquest ventall de possibilitats es vehicula a través d'una determinada selecció del llenguatge, que esdevé una mena de traça que indica el camí d'on procedeix cada enunciat. Aquest és el tema del següent apartat.

4. LA SELECCIÓ DEL LENGUATGE

Si concretem l'anàlisi que estem realitzant en el sentit de considerar els tipus de discurs utilitzats en aquests contes, podríem establir dos grups de narracions.

D'una banda, hi ha els contes on predomina un tipus concret de discurs : a *Un gos és com un rei* , per exemple, el discurs directe; tot el conte és un diàleg amb algunes acotacions. En canvi, a *En començar el dia* hi predomina el discurs narrativitzat.

Aquest tipus de diferenciació és important perquè en aquests contes de Calders és justament el discurs del narrador el que s'expressa d'una manera més abstracta i complexa. Vegem-ne un exemple, extret de *Raspall*, un dels contes que tenen l'afegit de "conte infantil" :

" Passat el moment de les llàgrimes, el problema que se li va presentar era el de donar un destí honorable a la quantitat d'afecte que l'absència del "Turc" deixava vacant."

D'altra banda, hi ha els contes on conflueixen i s'intercalen molt més les diferents opcions possibles que hem mirat de reflectir en el gràfic anterior. En aquests casos podem trobar un joc molt ric d'alternances que il·lustra bé el ventall de possibilitats que havíem assenyalat.

La correspondència entre oposició de perspectives i oposició de llenguatges, que a altres nivells apareix en l'obra de Calders, com ja ha estat assenyalat per exemple per Maria Campillo⁴ , en els contes que ara analitzem es concreta en l'oposició infant vs adult. La diferència entre ambdós permet l'existència d'un component dialògic -ací, entès en el sentit de variació de veus, de llenguatge- que en alguns contes dona un gran rendiment.

Hem escollit un fragment del conte *La finestra* per exemplificar aquest aspecte. Com hem fet abans, l'hem separat també en diversos fragments (a-f) per facilitar-ne el comentari i n'hem destacat amb negreta els enunciats més significatius.

L'objectiu del fragment és explicar al lector què són, per a la nena protagonista, la Tessa, les golfes de la masia on viu. Fixem-nos que pràcticament no hi ha enunciats en tot aquest fragment que no siguin connotatius en el sentit que no puguin ser atribuïts a una de les perspectives concretes, de les veus, que hi conflueixen.

a	Les golfes eren un món fascinant que, així que s'acabava d'explorar, tornava a prendre l'aire immaculat i misteriós de les terres verges.
b	Més que res, hi havia un bagul folrat i amb pell de vaca, que conservava brillant el pèl de la difunta , ros i amb clapes blanques
c	com el de l' Estrella , que era la vaca més prestigiosa de la finca.
d	El bagul era ple de cartes antigues amb segells de Cuba, i d'objectes aparentment de poca importància, però que en tenien per a qui els sabia
e	apreciar i entendre, com ara la Tessa.

⁴ Vegeu *El conte : Pere Calders*, dins *Història de La Literatura Catalana. Part Moderna.*, Vol.11, Editorial Ariel, Barcelona, 1988, p.12-29.

f	La basa forta del bagul, tanmateix, era l'unça que hi havia trobat l'àvia feia molts anys, potser tres o quatre i tot , un dia que buscava la còpia d'una escriptura.
g	Això, la família no s'ho sabia acabar, a pesar de l'evidència de tractar-se d' una unça solitària i venturera .
h	Després de " girar-lo del revés " (aquesta frase era repetida puntualment)
i	el bagul s'havia mostrat eixut i esquerp i es veu que allò de donar una moneda era el seu vaitot.
j	Quedaren que l'avi Josep Alcelsigui (que deien que no era gens distret tocant als diners) devia haver tingut una fallada.

Inicialment, en el fragment (a), se'ns explica el que sent la nena : l'atracció per les golfes i tot el que s'hi pot descobrir. Hi trobem un llenguatge més aviat d'adult -l'adjectivació- però amb conceptes propers a l'infant (aventura, explorador...).

A continuació, als fragments (b-d) trobem tres maneres de referir-nos a la mateixa entitat (la vaca) que podem relacionar amb perspectives diferents. Si a l'enunciat (b) l'estereotip "de la difunta" aplicat a aquest referent és clarament un joc adult de llenguatge per part del narrador, a (c) el nom de l'animal és un terme de vocabulari bàsic proper a l'infant, mentre que a (d) tornem a trobar-nos un adjectiu propi del narrador adult.

Al fragment (e), el lector entén que l'enunciat "de poca importància" fa referència a un adult. Segons el tipus de lector (infant o adult) que imaginem, l'enunciat portarà aleshores una càrrega diferent d'ironia i, al capdavall, de moralitat.

Si fins ara no apareixia cap enunciat que pogués provenir "directament" de l'infant, a (f) trobem una incursió en la perspectiva i el llenguatge de la protagonista, ja que aquest "feia molts anys" és atribuïble a una veu infantil, perquè des de la seva perspectiva aquests tres o quatre anys són efectivament molts. La gràcia de l'enunciat, el seu efecte, és que aquesta incursió apareix *de cop i volta*, un cop hem llegit un "feia molts anys" que podíem entendre com a provinent d'una veu adulta i que en canvi ens és *desmuntat* a continuació.

(G) i també (i) ens presenten un tipus de metàfores que donen vida a un objecte; unes metàfores que podríem trobar, evidentment, en molts tipus de textos (per exemple, en contes de Calders que són indiscutiblement per a un lector adult) però que podem considerar especialment habituals en una determinada narrativa per a infants.

Finalment, els fragments (h) i (j) mostren l'especial consciència metalingüística de Calders, tan característica de la seva obra⁵. A (h), per exemple, trobem la cita literal d'una frase adulta que ha esdevingut pròpia de l'argot familiar i que entenem que a la

⁵ Una consciència que ens pot recordar altres autors; per exemple, la presència del llenguatge i la seva funció simbòlica (identificadora, psicològica...) en una obra com el *Vocabulari familiar* de Natàlia Ginzburg.

na li deu haver cridat l'atenció. El "Josep Alcelsigui" és comentat després pel mateix narrador, que en diu "fórmula verbal". Ens reflecteix una possible característica del llenguatge dels infants : com el llenguatge dels adults pot ser repetit sense comprensió, cosa que en aquesta ocasió crea un fals cognom i l'efecte còmic corresponent.

En resum, hem desgranat un fragment que exemplifica bé com els canvis de perspectiva s'expressen a través d'una determinada selecció de llenguatge; com el narrador ens explica essencialment el món que veu l'infant i ho fa acostant-se als seus conceptes i vivències però expressant-los com a punt de partida des del llenguatge de l'adult. I hem vist també com adesiara posa en evidència el contrast de perspectives i llenguatges dels uns i dels altres i hi intervé a més a més com a narrador (adult) quan li sembla oportú, en una fluctuació que en un fragment com aquest és especialment continuada.

5. EL LECTOR IMPLÍCIT

Després de l'anàlisi de la focalització i el llenguatge, podem reprendre ara el tema del destinatari d'aquests textos i enfocar-ho des de la consideració de quin lector implícit se'n desprèn. Una hipòtesi possible seria la de considerar que justament aquesta barreja dels dos móns (infant i adult) ens porti a un destinatari dual. Ara, però, que hem fet l'anàlisi anterior, podem sospesar com deuen influir la focalització i el llenguatge en aquesta hipòtesi.

Parlem primer del lector infant. Precisament, un dels trets que caracteritza l'evolució de la literatura infantil i juvenil al llarg del segle XX és l'enriquiment de les veus narratives : cada cop hi ha més exemples de narracions que centren la focalització en el discurs intern dels personatges per tal d'apartar-se, com assenyala Teresa Colomer⁶, de "l'eco d'una veu adulta" que controla i valora els esdeveniments i que allunya el lector infant de la identificació amb el protagonista.

Barbara Wall⁷ considera que el que fa determinant que un llibre sigui per nens o per adults no és que el nen sigui el protagonista, ni la focalització en ell, ni l'absència d'ironia, sinó la relació entre narrador, narratari i personatge i el grau d'identificació i complicitat que s'estableix entre ells.

I justament, el tipus de focalització, la posició narrativa bàsica que hem comentat i el mateix llenguatge del narrador que trobem en aquests contes no facilita a aquest lector infant la seva identificació amb el protagonista.

Això sí, podríem mirar d'afinar l'edat d'aquest lector infant de manera que arribi un moment que llegeixi el conte com a "nen gran" : mirant-se el protagonista des d'una distància superior, sense arribar a ser adulta, gràcies a la companyia d'aquest narrador adult que li ho fa evident. D'altra banda, el lector infant pot trobar en alguns moments la complicitat del narrador pel que fa a la visió que aquest dona del món dels adults. I pot també gaudir del tipus de fantasia d'aquestes històries.

⁶ Teresa Colomer, *Las voces que narran la historia*, dins "Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil" núm111 ( ).

⁷ Barbara Wall, *The narrator's voice*, London, Macmillan, 1991.

I encara hi hauria un altre possible via d'atracció per al lector infant : la transgressió. El possible atreviment per exemple, amb què el protagonista infant reacciona a l'autoritat d'una fada molt creguda (*Els nens voladors*). Un tipus de distanciament del món adult, dels seus components autoritaris o hipòcrites, que esdevenen paradigmàtics en autors com Roald Dahl.

Parlem ara del lector adult. Aquest lector pot ser receptiu a l'estranyament de la visió de l'adult vist o pretesament vist des de l'infant. També pot compartir amb el narrador adult com aquest veu l'infant (aquell embadaliment que dèiem del narrador que veu com el nen dibuixa). Joan Triadú, en la conferència inaugural d'aquest Simposi, assenyalava que Calders escriu sobre els infants, no per a infants.

Al costat d'això, el lector adult pot construir més fàcilment les lectures més iròniques, adonar-se de la consciència metalingüística, de la capacitat d'observació i reflexió sobre el llenguatge que es desprèn dels textos, com hem pogut veure en el fragment de *La finestra* que hem comentat.

I, finalment, aquest lector adult pot també gaudir de la fantasia i comicitat dels contes (si no la troba infantil).

Sembla, doncs, que trobem elements a l'abast i de l'interès de cada tipus de lector, al costat d'altres elements que l'en poden distanciar.

Tot això, és clar, a part d'una última consideració gens menyspreable : la influència que té sobre aquest lector això que ha estat anomenat el "paratext", tot l'embolcall amb què arriba al lector el conte de Calders (allò que en el títol del darrer debat se'n diu el Calders manufacturat), i com això predisposa en una o altra direcció. .

Per exemple, amb quines ulleres l'adult es mirarà un conte que troba dins d'un dels reculls de Calders si porta un subtítol que diu "conte infantil"? i té uns elements característics de les narracions destinades a infants.

O, per l'altre cantó, un cas real⁸ : Una classe de 5è de primària que va llegir *Raspall* va considerar que era per a nens més petits, però un dels arguments principals era el resultat del tipus d'edició que tenien al davant : parlaven del format del llibre, de la mida de la lletra o del tipus de dibuix...

6. CONCLUSIONS

Hem volgut mostrar en aquest treball com els contes de Calders que tenen un infant com a protagonista presenten un espai narratiu on conflueixen dos àmbits de l'experiència (el món dels infants i el món dels adults) a partir d'una posició narrativa bàsica : ens mostren el món vist per un infant des de la perspectiva d'un narrador adult i una oposició de dos móns que es tradueix en múltiples possibilitats pel que fa a l'encreuament de perspectives i de llenguatges utilitzats.

---

⁸ Exemple extret de *La Biblioteca ideal europea : els nens i les nenes opinen sobre cent llibres*, Barcelona, P.A.U. Education, 2000.

Aquests contes constitueixen unes peces narratives amb elements comuns temàtics, narratius i lingüístics que mostren un determinat vaivé pel que fa al lector implícit que se'n desprèn i que ens fa matisar la possible dualitat del seu lector.

A part, és clar, de les diferències individuals entre lectors i del condicionament de factors externs al text, uns factors que poden crear determinats pre-judicis a l'hora de valorar uns contes que en tot cas , això sí, sempre acaben bé.